

Sygn. akt II Ca 171/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 listopada 2019 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący Sędzia Sądu Okręgowego Dariusz Iskra (sprawozdawca)

Sędziowie: Sędzia Sądu Okręgowego Dorota Modrzewska-Smyk

Sędzia Sądu Okręgowego Marta Postulska-Siwek

Protokolant Sekretarz sądowy Katarzyna Szumiło-Lesiak

po rozpoznaniu w dniu 14 listopada 2019 roku w Lublinie, na rozprawie

sprawy z powództwa T. M.

przeciwko Gminie L.

o ustalenie uprawnienia do lokalu socjalnego

na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie z dnia 21 września 2018 roku, w sprawie I C 194/18

I. oddala apelację;

II. nie obciąża T. M. kosztami postępowania odwoławczego poniesionymi przez Gminę L.;

III. przejmuje na rachunek Skarbu Państwa nieuiszczoną opłatę od apelacji.

Dorota Modrzewska-Smyk Dariusz Iskra Marta Postulska-Siwek

Sygn. akt II Ca 171/19

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 3 kwietnia 2018 roku, złożonym do Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie w dniu 4 kwietnia 2018 roku, powód – T. M. wniósł między innymi o „ustalenie istnienia prawa do lokalu socjalnego przysługującego na podstawie art. 14 ust. 4 Ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego w toczącym się postępowaniu egzekucyjnym na podstawie tytułu wykonawczego: wyroku Sądu Rejonowego w Lublinie Wydział II Cywilny z dnia 14 maja 2010 roku Sygn. Akt: II C 280/10 zaopatrzonego w klauzulę wykonalności z dnia 28 czerwca 2010 roku z powództwa (...) Sp. z o.o. o eksmisję”¹ oraz o zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych (k. 3-4).

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że wyrokiem Sądu Rejonowego w Lublinie orzeczono eksmisję powoda z lokalu mieszkalnego nr (...) przy ulicy (...) w L.. W wyroku nie przyznano T. M. prawa do lokalu socjalnego. Przed Komornikiem Sądowym J. G. toczy się postępowanie egzekucyjne w sprawie (...)

Powód wskazał, że przebył zawał i ma orzeczony umiarkowany stopień niepełnosprawności. Komornik nie zawiesił postępowania egzekucyjnego i wyznaczył termin eksmisji na dzień 11 maja 2018 roku (k. 3-4).

*

W odpowiedzi na pozew z dnia 6 sierpnia 2018 roku pozwany – Gmina L., reprezentowany przez pełnomocnika, wniósł o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie na kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych (k. 41-41v).

W toku dalszego postępowania powód popierał powództwo, a pozwany wniósł o oddalenie powództwa.

*

Wyrokiem z dnia 21 września 2018 roku Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie:

I. oddalił powództwo;

II. nie obciążył powoda kosztami procesu poniesionymi przez pozwanego (k. 50).

W uzasadnieniu wyroku Sąd Rejonowy ustalił, że wyrokiem z dnia 14 maja 2010 roku, wydanym w sprawie z powództwa zarządcy sądowego (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w L. przeciwko T. M., Sąd Rejonowy w Lublinie nakazał pozwanemu opróżnienie wraz z rzeczami lokalu mieszkalnego nr (...) znajdującego się w budynku przy ulicy (...) w L. i wydanie go powodowi.

Sąd Rejonowy ustalił, że w chwili obecnej w lokalu przy ulicy (...) w L. zamieszkuje T. M.. Mieszkanie ma powierzchnię około 30 m² i składa się z jednego pokoju z aneksem kuchennym. T. M. nie reguluje opłat za mieszkanie od około 8 lat. Nie występował do Urzędu Miasta L. z wnioskiem o przyznanie lokalu socjalnego.

Sąd Rejonowy ustalił, że T. M. ma 60 lat, jest kawalerem i nie ma dzieci. Rodzice powoda zmarli – ojciec w 1999 roku, a matka w 2001 roku. T. M. nie ma rodzeństwa.

Sąd Rejonowy ustalił, że decyzją z dnia 7 sierpnia 2017 roku, wydaną przez Miejski Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w L., T. M. został uznany za osobę niepełnosprawną w stopniu umiarkowanym. Wskazano, że ustalony stopień niepełnosprawności datuje się od dnia 13 marca 2013 roku. Orzeczenie zostało wydane na okres do dnia 31 sierpnia 2020 roku.

Sąd Rejonowy ustalił, że T. M. boryka się z dolegliwościami o podłożu kardiologicznym. Powód utrzymuje się z zasiłku stałego dla osoby samotnie gospodarującej. Decyzją z dnia 7 września 2017 roku Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w L. przyznał T. M. zasiłek w okresie:

a) od dnia 1 sierpnia 2017 roku do dnia 31 sierpnia 2017 roku w kwocie 317 zł,

b) od dnia 1 września 2017 roku do dnia 31 sierpnia 2020 roku w kwocie 604 zł miesięcznie.

Ponadto postanowiono opłacać składkę na ubezpieczenie zdrowotne w okresie pobierania świadczenia.

Sąd Rejonowy ustalił, że T. M. od dnia 1 kwietnia 2013 roku nie figuruje w ewidencji Miejskiego Urzędu Pracy w L. jako osoba bezrobotna (z uwagi na korzystanie z ubezpieczenia w ramach świadczeń socjalnych). Do 2011 roku T. M. pozostawał zatrudniony na Uniwersytecie M. S. jako laborant, a następnie w należącym do uczelni ogrodzie botanicznym. Następnie przez okres pięciu miesięcy T. M. pracował w firmie ochroniarskiej. T. M. nie ubiegał się o rentę.

Sąd Rejonowy ustalił, że otrzymywane świadczenie w większości jest wydatkowane na opłaty za prąd. W okresie zimowym koszty te są większe. T. M. nie dysponuje żadnym majątkiem.

Sąd Rejonowy wskazał, że dokonał ustaleń na podstawie „okoliczności bezspornych między stronami” oraz dokumentów zawartych w aktach sprawy.

Sąd Rejonowy uznał za wiarygodne zeznania powoda, za wyjątkiem twierdzeń, że stan zdrowia nie pozwala mu na wykonywanie jakiegokolwiek pracy fizycznej. Sąd wskazał, że powód nie złożył żadnych dokumentów mających na celu potwierdzenie tej okoliczności.

Sąd Rejonowy wyjaśnił, że roszczenie powoda znajduje oparcie w art. 189 k.p.c. oraz że powód jako podstawę prawną swojego roszczenia wskazywał art. 14 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego.

Sąd Rejonowy wskazał, że interes prawny powoda jest przesłanką materialnoprawną powództwa o ustalenie. W ocenie Sądu Rejonowego T. M. ma interes prawny w żądaniu ustalenia, że przysługuje mu uprawnienie do lokalu socjalnego od Gminy L.. Nie dysponuje on bowiem ani pozytywnym ani negatywnym rozstrzygnięciem o prawie do lokalu socjalnego. Prawomocnym wyrokiem z dnia 14 maja 2010 roku, wydanym w sprawie II C 280/10, Sąd Rejonowy w Lublinie nakazał T. M. opróżnienie wraz z rzeczami lokalu mieszkalnego nr (...) znajdującego się w budynku przy ulicy (...) w L. i wydanie go (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w L.. W okolicznościach faktycznych sprawy nie ma zatem innej drogi prawnej dla udzielenia ochrony interesowi powoda zamieszkującego w przedmiotowym lokalu.

Sąd Rejonowy wskazał, że samodzielną podstawą ustalenia istnienia prawa do lokalu socjalnego nie może być art. 189 k.p.c.

Sąd Rejonowy przytoczył treść przepisów art. 14 ust. 1, 3 i 4 ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego i wyjaśnił, że powyższa regulacja ma zastosowanie jedynie w sprawach o opróżnienie lokalu przeciwko osobom, które były lokatorami w rozumieniu art. 2 ust. 1 tej ustawy i osobom z nimi w tym lokalu zamieszkałym.

Sąd Rejonowy uznał, że powód nie jest lokatorem w rozumieniu ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego, ponieważ zamieszkiwał i nadal zamieszkuje w lokalu mieszkalnym położonym w przy ul. (...) w L., co nakazuje stwierdzić w świetle prawomocnego orzeczenia Sądu Rejonowego w Lublinie z dnia 14 maja 2010 roku, że powód samowolnie zajmuje lokal bez tytułu prawnego.

Sąd Rejonowy uznał, że powodowi nie przysługuje prawo do lokalu socjalnego. Nie przemawiają za tym konkretne okoliczności, które w świetle zasad współżycia społecznego, mogłyby szczególnie usprawiedliwić decyzję o przyznaniu powodowi prawa do lokalu socjalnego.

Jako podstawę prawną rozstrzygnięcia o kosztach procesu Sąd Rejonowy wskazał przepis art. 102 k.p.c.

*

Od wyroku z dnia 21 września 2018 roku apelację wniósł T. M., wskazując, że zaskarża ten wyrok w punkcie I.

Powód zarzucił „naruszenie:

1. art. 233 par. 1 kpc poprzez sprzeczne z treścią zeznań powoda, logiką i doświadczeniem życiowym ustalenie, że stan zdrowia powoda pozwala mu na wykonywanie pracy fizycznej, podczas gdy rzeczywisty stan faktyczny jest odmienny, co potwierdza chociażby orzeczenie o niepełnosprawności. Ponadto w sprawie występują szczególne okoliczności, które usprawiedliwiają przyznanie prawa do lokalu specjalnego, a Sąd inaczej ustalił.

2. art. 14 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego poprzez niewłaściwą wykładnię oraz art. 24 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy poprzez niezastosowanie podczas gdy w świetle zasad współzycia społecznego okoliczności sprawy usprawiedliwiają przyznanie powodowi prawa do lokalu socjalnego”2.

Powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez „przyznanie” powodowi prawa do lokalu socjalnego (k. 60).

÷

Na rozprawie apelacyjnej powód popierał apelację. Pełnomocnik pozwanego wnosił o oddalenie apelacji oraz o nieobciążanie powoda kosztami procesu (k. 88v).

*

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja powoda jest bezzasadna i w związku z tym podlega oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c., zaś zaskarżony wyrok, pomimo częściowo nietrafnego uzasadnienia, jest zgodny z prawem.

Na wstępie należy wskazać, że Sąd Okręgowy podziela ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji przedstawione na stronach 2-4 uzasadnienia zaskarżonego wyroku, jednak ustalenia te są w rozpoznawanej sprawie niepełne.

Bezsporne jest, że wyrokiem z dnia 14 maja 2010 roku, wydanym w sprawie II C 280/10, Sąd Rejonowy w Lublinie:

1. nakazał T. M. opróżnienie wraz z rzeczami lokalu mieszkalnego numer (...), znajdującego się w budynku przy ul. (...) w L. i wydanie tego lokalu (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w L.;
2. zasądził od T. M. na rzecz (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w L. kwotę 337 zł.

W treści wyroku z dnia 14 maja 2010 roku brak jest rozstrzygnięcia, które w jakikolwiek sposób odnosiłoby się do problematyki uprawnienia pozwanego do otrzymania lokalu socjalnego.

W chwili wydania wyroku z dnia 14 maja 2010 roku obowiązywał przepis art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego w pierwotnym brzmieniu. Przepis ten stanowił, że w wyroku nakazującym opróżnienie lokalu sąd orzeka o uprawnieniu do otrzymania lokalu socjalnego bądź o braku takiego uprawnienia wobec osób, których nakaz dotyczy. Obowiązek zapewnienia lokalu socjalnego ciąży na gminie właściwej ze względu na miejsce położenia lokalu podlegającego opróżnieniu.

W chwili wydania wyroku z dnia 14 maja 2010 roku obowiązywał również przepis art. 24 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gmin i o zmianie Kodeksu cywilnego, który stanowił, że prawo do lokalu socjalnego nie przysługuje osobie, która samowolnie zajmuje lokal i wobec której sąd nakazał opróżnienie lokalu, chyba że przyznanie lokalu socjalnego byłoby w świetle zasad współzycia społecznego szczególnie usprawiedliwione.

Z powołanych wyżej przepisów wynika, że obowiązek orzekania w wyroku nakazującym opróżnienie lokalu o uprawnieniu do otrzymania lokalu socjalnego bądź o braku takiego uprawnienia wobec osób, których nakaz dotyczy, aktualizował się tylko wówczas, gdy wyrok ten dotyczył opróżnienia lokalu przez osobę będącą byłym lokatorem w znaczeniu określonym przez przepis art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku3.

Jeżeli natomiast wyrok nakazujący opróżnienie lokalu mieszkalnego dotyczył osoby, która samowolnie zajęła lokal, nie zachodziła potrzeba, a nawet możliwość zamieszczenia w takim wyroku rozstrzygnięcia w przedmiocie uprawnienia pozwanego do otrzymania lokalu socjalnego, a więc zarówno rozstrzygnięcia pozytywnego, jak i negatywnego.

Przepis art. 24 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku adresowany był do właściwej gminy prowadzącej publiczną gospodarkę lokalami, nie zaś do sądu powszechnego orzekającego w sprawie o opróżnienie lokalu mieszkalnego. W stanie prawnym wynikającym z powołanego przepisu w wyroku nakazującym opróżnienie lokalu mieszkalnego przez osobę, która samowolnie go zajęła, sąd nie orzekał co do lokalu socjalnego⁴.

Przepis art. 24 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku należało odczytywać w powiązaniu z art. 23 ust. 2 tej ustawy w ten sposób, że gmina mogła zawrzeć umowę najmu lokalu socjalnego także z osobą, która samowolnie zajęła lokal i wobec której orzeczono opróżnienie lokalu, jeżeli zawarcie tej umowy byłoby w świetle zasad współżycia społecznego szczególnie usprawiedliwione⁵.

Jeżeli podstawą faktyczną rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji nakazującego opróżnienie lokalu było ustalenie, że osoba, której dotyczył nakaz opróżnienia, jest byłym lokatorem w znaczeniu określonym przez przepis art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku, środkiem kontroli prawidłowości rozstrzygnięcia w przedmiocie uprawnienia pozwanego do otrzymania lokalu socjalnego była apelacja, która mogła być wniesiona przez powoda albo przez pozwanego, w zależności od tego, czy chodzi o rozstrzygnięcie pozytywne, czy też negatywne w omawianym przedmiocie. Apelacja mogła być również wniesiona przez właściwą gminę, jeżeli przystąpiła do sprawy w charakterze interwenienta ubocznego, o ile gmina ta sama nie była powodem w sprawie.

W omawianym wypadku, w razie braku w wyroku nakazującym opróżnienie lokalu mieszkalnego rozstrzygnięcia w przedmiocie uprawnienia pozwanego do otrzymania lokalu socjalnego, każda ze stron lub interwenient uboczny mógł złożyć wniosek o uzupełnienie wyroku w trybie określonym przez przepisy art. 351 k.p.c.

Jeżeli podstawą faktyczną rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji nakazującego opróżnienie lokalu było ustalenie, że osoba, której dotyczył nakaz opróżnienia, nie jest byłym lokatorem w znaczeniu określonym przez przepis art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku i osoba ta samowolnie zajęła lokal mieszkalny, środkiem kontroli prawidłowości rozstrzygnięcia w przedmiocie uprawnienia pozwanego do otrzymania lokalu socjalnego była apelacja, która mogła być wniesiona przez pozwanego⁶. W tym wypadku niewniesienie apelacji powodowało, że wyrok nakazujący pozwanemu opróżnienie lokalu mieszkalnego stawał się prawomocny nie tylko w zakresie rozstrzygnięcia nakazującego opróżnienie lokalu mieszkalnego, ale także w zakresie braku faktycznych podstaw do orzekania w przedmiocie uprawnienia do lokalu socjalnego w związku z samowolnym zajęciem lokalu.

÷

Odnosząc powyższe rozważania do treści wyroku z dnia 14 maja 2010 roku wydanego w sprawie II C 280/10, należy zwrócić uwagę, że nie zostało sporządzone przez Sąd Rejonowy uzasadnienie tego wyroku, ponieważ żadna ze stron nie zgłosiła w ustawowym terminie żądania sporządzenia uzasadnienia wyroku (art. 328 § 1 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym w maju 2010 roku).

Pomimo niesporządzenia uzasadnienia wyroku z dnia 14 maja 2010 roku, z materiału procesowego zebranego w sprawie II C 280/10 wynika, że Sąd Rejonowy nakazał T. M. opróżnienie lokalu mieszkalnego przy ul. (...) nie jako osobie, która samowolnie zajęła ten lokal, lecz jako byłemu lokatorowi. Wskazują na to jednoznacznie okoliczności faktyczne uzasadniające żądanie przytoczone w pozwie, dołączone do pozwu dokumenty oraz treść wyjaśnień pozwanego złożonych na rozprawie w dniu 14 maja 2010 roku.

T. M. był najemcą lokalu mieszkalnego przy ul. (...) na podstawie umowy najmu zawartej w dniu 1 września 2003 roku z zarządcą nieruchomości przy ul. (...) w L. (k. 5-6 akt sprawy II C 280/10).

W dniu 15 października 2009 roku T. M. doręczono zostało oświadczenie o wypowiedzeniu umowy najmu z powodu zalegania z płatnością czynszu najmu za ponad trzy pełne okresy płatności. Złożenie tego oświadczenia poprzedzone

zostało wezwaniem do zapłaty zaległości i uprzedzeniem o zamiarze wypowiedzenia umowy najmu (k. 9-10 akt sprawy II C 280/10).

T. M. w sprawie II C 280/10 nie kwestionował twierdzeń powoda co do okoliczności stanowiących podstawę faktyczną powództwa, a wręcz twierdzenia te przyznawał (k. 21 akt sprawy II C 280/10 – stanowisko pozwanego na rozprawie w dniu 14 maja 2010 roku).

Biorąc pod uwagę powyższe ustalenia, należy stwierdzić, że brak w wyroku z dnia 14 maja 2010 roku rozstrzygnięcia (pozytywnego lub negatywnego) w przedmiocie uprawnienia pozwanego do otrzymania lokalu socjalnego był wynikiem zaniechania Sądu pierwszej instancji, nie zaś konsekwencją przyjęcia, że przyczyną nakazania opróżnienia lokalu mieszkalnego przez T. M. było samowolne zajęcie tego lokalu przez pozwanego. Bezsporne jest przy tym, że żadna ze stron w sprawie II C 280/10 nie wniosła na podstawie art. 351 k.p.c. o uzupełnienie wyroku z dnia 14 maja 2010 roku o rozstrzygnięcie w przedmiocie uprawnienia pozwanego do otrzymania lokalu socjalnego.

W związku z powyższym pojawia się pytanie o dopuszczalność i skuteczność późniejszego wystąpienia przez pozwanego z powództwem o ustalenie uprawnienia do lokalu socjalnego.

Jeżeli chodzi o dopuszczalność takiego powództwa, to oczywiście jego wytoczeniu nie stoi na przeszkodzie powaga rzeczy osądzonej wynikająca z wyroku z dnia 14 maja 2010 roku, gdyż brak w tym wyroku rozstrzygnięcia w przedmiocie uprawnienia do otrzymania lokalu socjalnego jest konsekwencją zaniechania Sądu Rejonowego w Lublinie, nie zaś konsekwencją przyjęcia, że nakazanie opróżnienia lokalu było następstwem samowolnego zajęcia lokalu przez pozwanego.

Dyskusyjna jest natomiast skuteczność wystąpienia przez pozwanego z żądaniem ustalenia uprawnienia do lokalu socjalnego w sytuacji, w której wyrok nakazujący opróżnienie lokalu mieszkalnego wydany został po wejściu w życie ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego, a więc od dnia 10 lipca 2001 roku, a w treści wyroku zaniechano zamieszczenia rozstrzygnięcia w przedmiocie uprawnienia pozwanego do otrzymania lokalu socjalnego, pomimo obowiązku zamieszczenia takiego rozstrzygnięcia, zaś żadna ze stron nie wniosła o uzupełnienie wyroku.

Na tle przepisu art. 36 ust. 1 (w pierwotnym brzmieniu) ustawy z dnia 2 lipca 1994 roku o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. Nr 105 z 1994 r., poz. 509) Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 12 kwietnia 2001 roku, III CZP 8/017, zajął stanowisko, że o uprawnieniu najemcy do otrzymania lokalu socjalnego (art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 2 lipca 1994 r. o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych, jedn. tekst: Dz.U. z 1998 r. Nr 120, poz. 787 ze zm.) sąd może orzec tylko w wyroku nakazującym opróżnienie lokalu.

Uchwała Sądu Najwyższego zapadła na tle takiego stanu faktycznego, który stanowił podstawę faktyczną dla przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim zagadnienia prawnego o następującej treści:

„Czy można dochodzić w drodze powództwa opartego na treści art. 189 k.p.c. ustalenia prawa byłego najemcy do lokalu socjalnego, w przypadku gdy o tym prawie nie orzekł Sąd w wyroku eksmisyjnym na podstawie art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 2 lipca 1994 r. o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych (jedn. tekst Dz.U. z dnia 16 września 1998 r. Nr 120 poz. 787 ze zm.), a przesłanki uzasadniające przyznanie takiego lokalu powstały po wydaniu wyroku eksmisyjnego a przed jego wykonaniem?”.

Wydaje się, że stanowisko wyrażone w uchwale z dnia 12 kwietnia 2001 roku, III CZP 8/01, zachowało aktualność zarówno po zmianie przepisów art. 36 ustawy z dnia 2 lipca 1994 roku o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych dokonanej przez przepis art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 roku o zmianie ustawy o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. Nr 122 z 2000 r., poz. 1317), jak również na gruncie przepisów art. 14 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego, niezależnie od kolejnych zmian tego przepisu.

Z powyższych rozważań wynika, że nie jest możliwe skuteczne wystąpienie z powództwem o ustalenie, że osobie fizycznej przysługuje uprawnienie do otrzymania lokalu socjalnego, jeżeli:

a) w stosunku do tej osoby nie został wydany wyrok nakazujący opróżnienie lokalu mieszkalnego albo też,

b) jeżeli w stosunku do tej osoby został wprawdzie wydany wyrok nakazujący opróżnienie lokalu socjalnego, jednak okoliczności, w świetle których zaistniałoby uprawnienie do otrzymania lokalu socjalnego, zaistniały po uprawomocnieniu się wyroku nakazującego opróżnienie lokalu socjalnego.

Powyższego stanowiska nie podważa możliwość wystąpienia z powództwem o ustalenie prawa do lokalu socjalnego na podstawie art. 189 k.p.c. przez dłużnika mającego status lokatora w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego, przeciwko któremu zostało wszczęte postępowanie egzekucyjne o opróżnienie lokalu służącego zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych, prowadzone na podstawie tytułu wykonawczego określonego w art. 999 § 1 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym do dnia 3 maja 2012 roku. W uchwale z dnia 8 grudnia 2017 roku, III CZP 75/17, Sąd Najwyższy zajął stanowisko, że dłużnik mający status lokatora w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (jedn. tekst Dz. U. z 2016, poz. 1610), przeciwko któremu zostało wszczęte postępowanie egzekucyjne o opróżnienie lokalu służącego zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych, prowadzone na podstawie tytułu wykonawczego określonego w art. 999 § 1 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym do dnia 3 maja 2012 roku, może dochodzić ustalenia prawa do lokalu socjalnego na podstawie art. 189 k.p.c.

Stanowisko Sądu Najwyższego odnosi się do sytuacji, w której podstawą egzekucji jest prawomocne postanowienie sądu o przysądzeniu własności lub innego prawa do lokalu mieszkalnego, wydane w postępowaniu egzekucyjnym przed dniem 3 maja 2012 roku i wywołujące skutki prawne określone w przepisie art. 999 § 1 k.p.c. w brzmieniu określonym do dnia 2 maja 2012 roku.

Powyższe stanowisko Sądu Najwyższego podyktowane było tym, że w postępowaniu egzekucyjnym przy wydaniu postanowienia o przysądzeniu własności lub innego prawa do lokalu mieszkalnego nie było w ogóle postaw do badania kwestii uprawnienia do otrzymania prawa do lokalu socjalnego przez dłużnika będącego lokatorem w znaczeniu przepisów ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego.

Powyższe stanowisko nie odnosi się w ogóle do tego rodzaju stanu faktycznego, jak stan faktyczny, w którym wydany został przez Sąd Rejonowy w Lublinie wyrok z dnia 14 maja 2010 roku w sprawie II C 280/10.

÷

Ustalone w rozpoznawanej sprawie okoliczności faktyczne wskazują, że chociaż w wyroku z dnia 14 maja 2010 roku, wydanym przez Sąd Rejonowy w Lublinie w sprawie II C 280/10, nie zostało zamieszczone rozstrzygnięcie w przedmiocie uprawnienia T. M. do otrzymania lokalu socjalnego, to na tę chwilę nie istniały przewidziane w ustawie z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego okoliczności faktyczne uzasadniające obligatoryjne orzeczenie o uprawnieniu do otrzymania lokalu socjalnego na podstawie art. 14 ust. 4 tej ustawy. Niepełnosprawność T. M. powstała dopiero w dniu 13 marca 2013 roku. W chwili wydania wyroku eksmisyjnego pozwany był zatrudniony na podstawie umowy o pracę na czas nieoznaczony, był zdrowy, mieszkał w mieszkaniu sam i nie miał nikogo na utrzymaniu.

Zaistnienie po stronie powoda po uprawomocnieniu się wyroku eksmisyjnego okoliczności faktycznych tego rodzaju, o jakich mowa w art. 14 ust. 4 pkt 2 i 6 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku (zaliczenie do osób niepełnosprawnych, spełnianie przesłanek określonych przez radę gminy w drodze uchwały), nie uzasadnia możliwości skutecznego wystąpienia na podstawie art. 189 k.p.c. z żądaniem ustalenia uprawnienia do lokalu socjalnego. Przepis art. 189 k.p.c. nie jest bowiem samodzielną materialnoprawną podstawą ustalenia istnienia takiego uprawnienia. Uprawnienie do

otrzymania lokalu socjalnego, rodzące roszczenie o zawarcie umowy najmu takiego lokalu, przysługuje na podstawie art. 14 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku (o ile zachodzą w konkretnym wypadku okoliczności w tym przepisie wskazane) tylko w związku z jednoczesnym wydaniem wyroku nakazującego opróżnienie lokalu mieszkalnego przez sąd, a w innych wypadkach, gdy przepis szczególny na to pozwala.

W rozpoznawanej sprawie nie miały zastosowania przepisy art. 35 ustawy z dnia z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego. Przepisy te mają charakter przepisów przejściowych związanych z wejściem w życie ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku i dotyczą stanów faktycznych, w których osoba, o której mowa w art. 14 ust. 4 ustawy, przed dniem wejścia w życie ustawy została objęta orzeczeniem sądowym, chociażby nieprawomocnym, nakazującym opróżnienie lokalu, lub ostateczną decyzją administracyjną, o której mowa w art. 34, a orzeczenie to lub decyzja nie zostały wykonane przed dniem wejścia w życie ustawy.

Stan faktyczny rozpoznawanej sprawy nie podlega ocenie na podstawie art. 35 ustawy z dnia z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego.

÷

Całkowicie bezprzedmiotowe są rozważania prawne Sądu pierwszej instancji w rozpoznawanej sprawie na temat interesu prawnego powoda w żądaniu ustalenia prawa. Interes prawny w żądaniu ustalenia prawa podmiotowego jest konieczną, lecz wtórną przesłanką oceny zasadności powództwa o ustalenie. Interes prawny w żądaniu ustalenia prawa podmiotowego może być rozważany dopiero wówczas, gdy osobie objętej żądaniem pozwu rzeczywiście przysługuje prawo podmiotowe wskazane w tym żądaniu.

÷

Mając na uwadze powyższą argumentację, należało oddalić apelację, jako bezzasadną.

*

Na podstawie art. 102 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy nie obciążył T. M. kosztami postępowania odwoławczego poniesionymi przez Gminę L..

Mając na uwadze sytuację majątkową powoda, Sąd Okręgowy uznał, że zachodzi szczególnie uzasadniony wypadek pozwalający na nieobciążanie powoda kosztami postępowania odwoławczego poniesionymi przez pozwanego.

*

Na podstawie art. 113 ust. 1 (a contrario) ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych Sąd Okręgowy przejął na rachunek Skarbu Państwa nieuiszczoną opłatę od apelacji.

W związku z tym, że apelacja powoda została oddalona w całości, a powód był w całości zwolniony od opłaty od apelacji, brak jest podmiotu, na który mógłby zostać włożony obowiązek uiszczeni tej opłaty na rzecz Skarbu Państwa.

*

Z tych wszystkich względów i na podstawie powołanych wyżej przepisów Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji wyroku.

Dorota Modrzewska-Smyk Dariusz Iskra Marta Postulska-Siwiek

1 Przytoczono dosłowne brzmienie żądania.

2 Przytoczono dosłowne brzmienie zarzutów apelacyjnych.

3 Por. uchwałę SN z dnia 15 listopada 2001 roku, III CZP 66/01, OSNC 2002, z. 9, poz. 109.

4 Por. uchwałę SN z dnia 20 maja 2005 roku, III CZP 6/05, OSN C 2006, z. 1, poz. 1.

5 Por. uzasadnienie uchwały SN z dnia 15 listopada 2001 roku, III CZP 66/01, OSN C 2002, z. 9, poz. 109.

6 Por. uchwałę SN z dnia 6 czerwca 2007 roku, III CZP 63/07, Lex nr 259709.

7 OSN C 2001. z. 10, poz. 146.